

QORTI ĊIVILI PRIM’ AWLA

**ONOR IMHALLEF
DR FRANCESCO DEPASQUALE
LL.D. LL.M. (IMLI)**

**Seduta ta’ nhar l-Erbgha
Ghoxxrin (20) ta’ Ottubru 2021**

Rikors Numru 572/15 FDP

Fl-ismijiet

**Marina Ciarlo’
(ID 772954M)**

Vs

**L-Avukat Dr Simon Micallef Stafrace u l-Prokuratur Legali Peter Sammut
appuntati b’digriet tal-1 ta’ Lulju 2015 bhala Kuraturi Deputati tal-eredita’ giacenti
tal-mejjiet Joseph Borg**

u

**b’digriet tal-21 ta’ Lulju 2015 intervjenew fil-kawża Nikolai Borg, Miguel Borg u
Sarah Borg, lkoll tfal ta’ Joseph Borg**

Il-Qorti:-

1. Rat ir-rikors datat 11 ta’ Ġunju 2015, li permezz tiegħu r-rikorrenti talbet is-segweni:

1. *Illi fl-24 ta’ Diċembru 2014 miet Joseph Borg, skond kif jista’ jirriżulta miċ-ċertifikat tal-mewt hawn anness, eżebit u mmarkat bhala Dok. A, liema decuius halla testament fl-atti tan-Nutar Dr. John Gambin datat 21 ta’ Novembru 2014 li kopja tiegħu qed tigi hawn annessa, eżebita u mmarkata bhala Dok. B.*

2. *Illi wara li saru r-riċerki testamentarji relattivi, kemm fir-Registru Pubbliku u kif ukoll fil-Qorti Ċivili - Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja (kopji annessi, u mmarkati bħala Dok. C u Dok. D, rispettivament), irriżulta illi t-testment hawn fuq imsemmi kien l-aħħar testment magħmul mid-decuius Joseph Borg, u b'hekk huwa dan it-testment li għandu jirregola s-suċċessjoni ta' missier l-intimati, l-imsemmi Joseph Borg.*
3. *Illi bl-imsemmi testment, appuntu bit-Tielet Artikolu ta' l-istess, id-decuius Joseph Borg ħalla b'titolu ta' legat in piena u assoluta proprjeta' lill-esponenti Marina Ciarlo:-*
 - (i) *il-maisonette bin-numru ħdax (11) ġewwa Triq is-Siegh, Ibragġ, Swieqi, li jinsab fil-pjan terran u li jinkludi l-bitħa ta' wara, sottostanti għall-maisonette di proprjeta' ta' Gary Bartelings jew l-aventi causa tiegħu, u sovrastanti parti minn kumpless ta' garaxxijiet, skond kif aħjar deskritt fl-imsemmi testament, inkluż ukoll il-kontenut ta' l-imsemmi maisonette kif deskritt ukoll fl-istess testment; u*
 - (ii) *Lock-up garaxx mingħajr numru u mingħajr isem, sitwat ġewwa kumpless garaxxijiet sottostanti għall-maisonette fuq imsemmi kif ukoll sottostanti għal maisonettes oħrajn attigwi, liema kumpless ta' garaxxijiet huwa aċċessibbli minn entratura bla numru ġewwa Triq is-Siegh, I-Ibragġ, Swieqi, u liema garaxx huwa t-tielet garaxx mix-xellug kif wieħed jidhol ġol-drive-in mill-imsemmija triq, kif aħjar deskritt fl-imsemmi testament tal-21 ta' Novembru 2014.*
4. *Illi salv il-legat hawn fuq imsemmi u disposizzjonijiet testamentarji oħra, id-decuius Joseph Borg permezz ta' l-Artikolu Ħamsa (5) ta' l-imsemmi testament tiegħu, innomina u istitwixxa bħala eredi universali u padruni assoluti ta' l-assi kollha tiegħu lit-tlett uliedu, ċioe' Nikolai, Miguel u Sarah ilkoll aħwa Borg.*

Ir-Raġuni għat-Talbiet

5. *Illi minkejja illi ġew interpellati sabiex jimmettu lill-esponenti fil-pussess tal-legat lilha mħollija kif fuq premiss, permezz ta' ittra uffċjali datata 26 ta' Jannar 2015, debitament notifikata lilhom, l-eredi ulied il-mejjet Joseph Borg, baqgħu ma taw l-ebda risposta lill-esponenti dwar it-talba tagħha għall-immissjoni fil-pussess tal-legat lilha mħollija u kien biss wara iktar minn tliet xhur mill-ispedizzjoni ta' l-ittra uffċjali, meta l-esponenti reġgħet interpellat lill-eredi permezz ta' ittra legali datata 18 ta' Mejju 2015, li huma infurmawha li huma rrinunzjaw għall-wirt ta' missierhom u żammu ferm id-dritt tagħhom għall-legittima. Fiċ-ċirkostanzi, l-esponenti, li thalliet xhur*

mingħajr ebda risposta għajr għal komunikazzjonijiet xejn xierqa mingħand il-familjari tal-mejjet, ma tistax tithalla titmexxa minn ulied il-mejjet biex tiġi immessa fil-pussess tal-legat lilha mħolli kif fuq premess u għalhekk kellha tippoċedi b'din il-kawża. Kopja legali ta' l-atti ta' l-imsemmija ittra ufficjali, u kopja ta' l-imsemmija ittra legali, qed jiġu hawn annessi, eżebiti u mmarkati bħala Dok. E u Dok. F, rispettivament.

6. *Illi dawn il-fatti huma a diretta konoxxenza ta' l-esponenti.*

It-Talbiet.

Jgħidu għalhekk l-intimati għaliex, għar-raġunijiet hawn fuq premessi u salv dawk il-provvedimenti kollha meħtieġa u opportuni, dina l-Qorti ma għandhiex:-

- 1) *Tordna illi r-rikorrenti tiġi immessa fil-pussess tal-legat lilha mħollija permezz tat-testament ta' Joseph Borg datat 21 ta' Novembru 2014 fl-atti tan-Nutar Dr. John Gambin, tal-maisonette bin-numru ħdax (11) ġewwa Triq is-Sieġħ, Ibraġġ, Swieqi u l-kontenut ta' l-imsemmi maisonette, kif ukoll tal-lock up garage, il-koll deskritti fit-Tielet Artikolu ta' l-istess testament tal-21 ta' Novembru 2014, għal kull fini u effett tal-Liġi, u tikkundanna konsegwentement lill-intimati sabiex jimmittuha fil-pussess ta' l-istess legat.*
- 2) *Taħtar għalhekk Nutar Pubbliku sabiex jippubblika l-att pubbliku meħtieġ għall-immissjoni formali tar-rikorrenti fil-pussess tal-legat lilha mħollija kif fuq premess, u okkorrendo, kuraturi sabiex jirrapprezentaw kontumaċi fuq l-imsemmi att pubbliku, u tiffissa finalment jum, ħin u lok għall-pubblikazzjoni ta' l-istess att.*

Bl-ispejjeż kollha kontra l-eredita' tal-mejjet Joseph Borg.

2. Rat id-dokumentazzjoni eżebita mir-rikorrent, inkluż it-testament datat 21 ta' Novembru 2014 fl-atti tan-Nutar John Gambin, illi abbażi tiegħu tali azzjoni qiegħda ssir. (fol 7)
3. Rat illi, fid-9 ta' Ottubru 2015, il-Kuraturi Deputati Dr Simon Micallef Stafrace u l-PL Peter Sammut, maħtura b'digriet tal-1 ta' Lulju 2015 sabiex jirrapprezentaw l-eredita' ġacienti tal-mejjet Joseph Borg, irrispondew għal dak mitlub billi qajjmu s-segventi difiża:

Illi l-esponenti m'humix edotti mill-fatti u għalhekk qegħdin jirriservaw d-dritt li jipprezentaw risposta motivata f'każ u jekk jiġu edotti mill-fatti.

4. Rat illi, wara illi fil-21 ta' Lulju 2015, Nikolai Borg, Miguel Borg u Sarah Borg ġew awtorizzati jintervjenu in statu et terminis bħala parti fil-kawża ai termini tal-

Artikolu 960 tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta, fit-23 ta' Novembru 2015 huma ppreżentaw risposta ġuramentata fejn qalu s-segwenti:

Fatti tal-Każ

- 1. Illi l-eċċipjenti huma ulied id-defunt Joseph Borg u bit-testment illi jirregola s-suċċessjoni tiegħu huwa nnomina u appunta bħala eredi uniċi u universali u suċċessuri tal-eredita' tiegħu lill-eċċipjenti;*
- 2. Illi l-eċċipjenti kollha, tramite tliet noti ġuramentati ppreżentati fir-Registru tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja) rrinunzjaw għall-eredita' ta' missierhom Joseph Borg filwaqt li żammu ferm il-jedd tagħhom għas-sehem riżervat tal-beni, illi skont id-disposizzjonijiet tal-Artikoli 614 sa 653 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta jmiss lilhom. Tali dikjarazzjonijiet ta' rinunzja ġew debitament reġistrati fir-Registru Pubbliku ta' Malta billi ġew transuntati fi tliet atti pubbliċi lkoll ippubblikati fl-erbatax (14) ta' Mejju tas-sena 2015 minn Nutar Dr Nicholas Vella (Dok. NB1, Dok. NB2, Dok. NB3);*
- 3. Illi sussegwventement għal tali rinunzji r-rikorrenti ppreżentaw rikors fil-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja) f'liema talbu lill-Qorti sabiex fost oħrajn 'taħtar kuratur/i deputat/i sabiex jamministra/w l-assi u l-beni li hemm fil-wirt ta' Joseph Borg ai termini tal-Artikolu 904 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta';*
- 4. Illi l-eċċipjenti tramite ittra legali nfurmaw lill-attriċi bl-eżistenza ta' tali rikors qabel, ma giet intavolata l-kawża odjerna, għal-liema ittra legali l-attriċi rrispondiet, pero sakemm pruvaw jinnotifikaw mill-ġdid lill-attriċi b'tali rikors, stante li l-ewwel riferita giet lura fin-negattiv, l-istess attriċi intavolat il-proċeduri odjerni;*
- 5. Illi l-attriċi ppreżentat risposta fil-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja) f'liema irrilevat illi r-rinunzji għall-wirt magħmula mill-eċċipjenti ma għandhom l-ebda effett fil-Liġi billi fil-fehma tal-istess attriċi l-eċċipjenti għamlu atti di erede u li f'kull każ ir-rinunzji kienu fuori termine.*
- 6. Illi sussegwventement il-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja) tat digriet entro liema astjeniet milli tiegħu konjizzjoni tar-rikors preżentat mill-eċċipjenti u dan billi skont l-istess Qorti 't-talbiet odjerni dedotti għandhom jiġu dedotti quddiem il-Qorti kompetenti stante l-materja sollevata u l-kontestazzjoni tal-legatarja ... u b'hekk il-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja) anqas biss ma appuntat kuratur deputat sabiex jirrappreżenta l-wirt battal ta' Joseph Borg;*

7. *Illi fil-konfront tat-tielet premessa tar-rikors ġuramentat tal-attriċi jiġi eċċepit illi l-legat imħolli lill-attriċi ġie mħolli lill-istess attriċi in kwittanza assoluta u bħalha tpaċija ta' ammonti lilha dovuti mill-istess testatur kemm fid-data tat-testment kif ukoll kwalsiasi djun illi jistgħu jkunu dovuti fil-futur;*
8. *Illi fil-konfront tar-raba' premessa tar-rikors ġuramentat l-eċċipjenti jissottomettu illi fit-testment tad-defunt missierhom Joseph Borg apparti illi ġew nominati u appuntati bħalha eredi uniċi u universali u suċċessuri tal-eredita' tiegħu, it-testatur ħalla wkoll b'titolu ta' pre-legat fi kwoti ugwali bejniethom, in piena u assoluta proprjeta' lill-istess eċċipjenti, is-segwenti:*
 - (i) *il-flejjes tiegħu kollha, depożitati f'banek f'ismu personali u l-investimenti finanzjarji tiegħu kollha; u*
 - (ii) *l-ishma u l-interessi kollha illi għandu fil-kumpanija Visco Enterprises Limited; u*

inoltre ġew imħollija s-segwenti pre-legati lill-eċċipjenti:

- (i) *l-għamara mmarkata zero zero wieħed (001) u zero zero tlieta (003) lill-eċċipjenti Miguel Borg;*
- (ii) *l-għamara mmarkata zero zero tnejn (002) u zero zero erbgħa (004) lill-eċċipjenti Nikolai Borg; u*
- (iii) *l-għamara mmarkata zero ħamsa ħamsa (055) u zero ħamsa disgħa (059) lill-eċċipjenti Sarah Borg*

liema għamara ġiet immarkata bin-numri fuq indikati f'dokument A anness mat-testment tad-defunt;

Eċċezzjonijiet

1. *Illi, preliminarjament u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet sussegwenti, jiġi eċċepit illi teżisti kontradittorjeta, netta bejn ir-rikors ġuramentat u atti oħra preżentati mill-attriċi kemm quddiem din l-Onorabbli Qorti u kif ukoll quddiem il-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja). Minn lat l-attriċi ntavolat il-proċeduri odjerni kontra kuraturi deputati sabiex jirrappreżentaw il-wirt battal tad-defunt u mil-lat l-ieħor l-attriċi f'risposta għal rikors preżentata fl-atti tal-proċeduri odjerni u f'risposta preżentata fil-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja) allegat illi r-rinunzi magħmula mill-eċċipjenti m'għandhom l-ebda effett fil-ligi. Tali allegazzjoni tfigger illi l-attriċi hi tal-fehma li l-eċċipjenti għadhom il-werrieta tad-defunt u li konsegwentement il-wirt ma jistax jiġi klassifikat bħala battal. Tali kontradittorjeta' għandha twassal għan-nullita' tal-proċeduri odjerni.*

2. *Illi, preliminarjament u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjoni preċedenti u dawk sussegwenti, l-proċedura odjerna hija irrita u nulla stante illi f'każijiet ta' wirt battal hemm proċedura speċifika li trid tiġi segwita li timponi illi jsir rikors quddiem il-Qorti ta' ġurisdizzjoni volontarja (vide Artiklu 512 tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta) sabiex jiġi maħtur kuratur għal wirt battal, liema talba tista' ssir minn kull min għandu interess (vide Artiklu 903 Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta) u li tali kuratur m'għandu, qabel xejn, jagħmel l-inventarju ta' dak il-wirt'. Fil-kawża odjerna l-attriċi naqset milli tagħmel dan.*
3. *Illi, mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet preċedenti u dawk sussegwenti, t-talbiet attriċi ma jistgħux jiġu akkolti stante illi l-jedd tal-eċċipjenti illi jieħdu s-sehem riżervat lilhom spettanti skont il-liġi għandu preċedenza fuq kwalunkwe legat, tant li l-liġi stess tiddisponi li legati u donazzjonijiet għandhom jitnaqqsu sabiex jiġi sodisfatt is-sehem riżervat (vide Artiklu 647 tal- Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta). Illi hekk kif ser jirriżulta mill-provi minħabba l-legat imħolli lill-attriċi, is-sehem riżervat spettanti lill-eċċipjenti ma jistax jiġi sodisfatt u għaldaqstant tali legat għandu jitnaqqas pro rata hekk kif jipprovdi l-Artikolu 651 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta jew alternattivament l-attriċi ser tkun kostretta tħallas lill-eċċipjenti ammont rappreżentanti tali sehem riżervat. Illi għaldaqstant f'każ li tiġi akkolta t-talba attriċi ser jiġi preġudikat b'mod irrimedjabbli s-sehem riżervat spettanti lill-eċċipjenti.*
4. *Illi f'każ li t-talbiet attriċi jiġu akkolti u l-istess attriċi tiġi immessa fil-pussess tal-legat lilha mħolli, mingħajr ma qabel isir l-eżerċizzju sabiex jiġi stabbilit jekk is-sehem riżervat spettanti lill-eċċipjenti huwiex ser jiġi leż b'tali immissjoni, id-drittijiet tal-eċċipjenti ser ikunu preġudikati irrimedjabbilment.*
5. *Illi l-attriċi talbet illi tiġi immessa fil-pussess tal-maisonette u tal-kontenut tal-imsemmi maisonette u tal-lock up garage. Jiġi eċċepit illi mil-legat imħolli lill-attriċi ġew esklużi numru ta' affarjiet elenkati fl-Artikolu 3 ta' l-istess testment, senjatament l-għamara imħollija bi pre-legat lill-eċċipjenti u kif ukoll flejjes, documents of title to money, metall prezzjuż, artikoli, ġebel u oġġetti li ma jappartjenux lid-defunt jew li jinsabu fil-maisonette u garage aċċidentalment. Illi għaldaqstant it-talba attriċi ma tista' qatt tintlaqa' fl-interita' tagħha stante illi l-attriċi ma gietx imħollija b'legat il-kontenut kollu tal-maisonette u tal-lock up garage.*
6. *Illi t-talbiet tal-attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għaldaqstant għandhom jiġu miċhuda bl-ispejjeż.*
7. *Illi l-esponenti jafu b'dawn il-fatti personalment.*

Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

5. Rat id-dokumentazzjoni eżebita mill-intervenuti fil-kawża, ossija in-Nota ta’ Rinunzja ta’ Wirt tat-tlett intervenuti fil-kawża.

Provi

6. Rat l-affidavit ta’ Marina Ciarlo’ ipprezentat fis-17 ta’ Frar 2016. (fol 112)
7. Rat illi fit-18 ta’ Marzu 2016, ir-rikorrenti ddikjarat illi ma kienx hemm aktar provi x’tipprezenta.
8. Rat illi fl-14 ta’ Ġunju 2016, il-kuratur konvenut talab illi jigi ordnat li jsir inventarju tal-eredita kollha giacenti tal-mejjet Joe Borg, liema talba ġiet miċhuda mill-Qorti dakinhar stess.
9. Rat illi fis-27 ta’ Ottubru 2016, l-intervenuti fil-kawża talbu illi l-kawża odjerna tiġi sospiża sakemm jiġu deċiżi l-meritu tal-kawża ‘Nikolai Borg et vs Dr Simon Micallef Stafrace et noe’ (Rikors Ġuramentat Nru 796/2016), stante illi l-meritu tal-kawża msemmija hija dwar s-sehem riservat lilhom spettanti mill-patrimonju tad-defunt Joseph Borg, liema sehem huwa l-meritu tad-difiża tagħhom fil-proċeduri odjerni, għal liema talba ir-rikorrenti opponiet fit-8 ta’ Novembru 2016.
10. Rat illi fil-11 ta’ Novembru 2016, tali talba ġiet miċhuda.
11. Rat illi bejn il-15 ta’ Diċembru 2016 u il-25 ta’ Ottubru 2017, il-kawża kienet differita għal probabbli transazzjoni, liema transazzjoni, iżda, fil-25 ta’ Ottubru 2017 il-Qorti ġiet mgħarrfa illi ma ntlahqitx.
12. Rat illi, għal darba oħra, fil-15 ta’ Novembru 2017, l-intervenuti fil-kawża talbu s-suspensjoni tal-proċeduri odjerni sakemm jiġu deċiżi l-meritu tal-kawża ‘Nikolai Borg et vs Dr Simon Micallef Stafrace et noe’ (Rikors Ġuramentat Nru 796/2016), liema talba, għal darba oħra, ġiet miċhuda fid-29 ta’ Novembru 2017.
13. Rat ix-xhieda, in kontro eżami, ta’ Marina Ciarlo, mogħtija fis-6 ta’ Diċembru 2017. (fol 256)
14. Rat ix-xhieda, in kontro eżami ulterjuri, ta’ Marina Ciarlo, mogħtija fis-27 ta’ Frar 2018 u d-dokument minnha redatt u pprezentati. (fol 261)
15. Rat ix-xhieda, in kontro eżami ulterjuri, ta’ Marina Ciarlo, mogħtija fil-25 ta’ April 2018. (fol 270).
16. Rat ix-xhieda ta’ **Joanne Bartolo**, bħala rappreżentanti tal-Bank of Valletta plc (fol 278) mogħtija fit-12 ta’ Ġunju 2018 u rat id-dokumentazzjoni minnha pprezentati, ossija kontijiet tal-bank tal-mejjet Joseph Borg. (fol 281 – 368)

17. Rat ix-xhieda ta' **Alison Mifsud Brimmer**, bhala rappreżentanta tal-HSBC Malta plc (fol 369), mogħtija fit-12 ta' Ġunju 2018.
18. Rat ix-xhieda tal-Kuratur Deputat **Dr Simon Micallef Stafrace**, mogħtija fit-18 ta' Ottubru 2018. (fol 373)
19. Rat ix-xhieda ta' **Paul Scicluna**, bhala rappreżentant tad-Dipartiment tat-Taxxa tal-Valur Miżjud, mogħtija fid-9 ta' April 2019. (fol 382)
20. Rat ix-xhieda ta' **Joseph Debono**, bhala rappreżentant tad-Dipartiment tat-Taxxi Interni, mogħtija fid-9 ta' April 2019. (fol 385)
21. Rat ix-xhieda ta' **Brigitte Grixti**, rappreżentanta tad-Dipartiment tas-Suċċessjoni, mogħtija fid-9 ta' April 2019. (fol 395)
22. Rat illi dina l-Qorti, kif komposta, hadet konjizzjoni tal-atti fit-3 ta' Lulju 2019.
23. Rat ix-xhieda ta' **Paul Demajo Albanese**, bhala rappreżentant tad-Dipartiment tal-Kummerċ, Sezżjoni Liċenzji, mogħtija fil-5 ta' Novembru 2019. (fol 403)
24. Rat in-nota ta' l-intervenuti fil-kawża ippreżentata fl-24 ta' Jannar 2020, fejn ippreżentaw varji dokumentazzjoni, inkluż serje ta' xhieda mogħtija fil-proċeduri 'Nikolai Borg vs Dr Simon Micallef Stafrace et' Rikors Ġuramentat Nru 796/2016 RGM, ossija s-segwenti:
 - Xhieda ta' Grace Borg mogħtija fid-19 ta' Novembru 2018;
 - Xhieda tal-PL Quentin Tanti għan-nom ta' Registratur tal-Kumpaniji mogħtija fis-7 ta' Novembru 2017;
 - Xhieda tal-PL Quentin Tanti għan-nom ta' Registratur tal-Kumpaniji mogħtija fl-24 ta' Jannar 2018;
 - Xhieda ta' Paul Scicluna għan-nom tal-VAT Department mogħtija fis-7 ta' Novembru 2017;
 - Xhieda ta' Reuben Bonnici għan-nom ta' ARMS Ltd mogħtija fis-7 ta' Novembru 2017;
 - Xhieda ta' Mary Rose Deguara għan-nom tal-Government Property Department/Lands Authority/Lands Department mogħtija fis-26 ta' April 2017;
 - Kopja ta' affidavit tal-intervenut Nikolai Borg [ID 350280M];
 - Kopja ta' affidavit tal-intervenut Miguel Borg [ID 74277M].
25. Rat illi, għall-ahjar amministrazzjoni tal-Ġustizzja, fit-28 ta' Jannar 2020 il-Qorti ddikjarat illi x-xhieda mogħtija bil-gurament fil-kawża 796/2016 kellhom jitqiesu bhala provi fil-kawża odjerna, sa fejn applikabbli, u għalhekk setgħu jsiru l-kontro eżamijiet ta' tali xhieda.
26. Rat illi fl-20 ta' Frar 2020, l-intimati u l-intervenuti fil-kawża għarrfu illi ma kellhomx aktar provi xi jressqu.

27. Semgħet il-kontro eżami ta' Nikolai Borg illi saret fl-24 ta' Novembru 2020. (fol 505)
28. Rat illi fl-24 ta' Novembru 2020 l-istadju tal-ġbir tal-provi ingħalaq u l-kawża tħalliet għas-sottomissjonijiet finali bil-miktub.
29. Rat is-sottomissjonijiet tal-abbli difensur tar-rikorrenti, ippreżentati fis-27 ta' Jannar 2021.
30. Rat is-sottomissjonijiet tal-abbli difensur tal-intervenuti fil-kawża ippreżentata fis-7 ta' April 2021.
31. Rat illi fl-14 ta' April 2021 il-kawża ġiet differita għas-sottomissjonijiet bil-miktub tal-Kuraturi Deputati.
32. Rat illi fit-18 ta' Mejju 2021, wara li ma ġew ppreżentati ebda sottomissjonijiet bil-miktub, il-kawża ġiet differita għas-sentenza.

Ikkunsidrat

33. Jirrizulta illi, permezz ta' testment datat 21 ta' Novembru 2014, il-mejjet Joseph Borg, missier l-intervenuti fil-kawża Nikolai, Miguel u Sarah aħwa Borg, kien esprima s-segweni xewqa li ġiet iskritta u redatta fl-aħħar testmennt tiegħu qabel ma eventwalment miet fl-24 ta' Diċembru 2014:

The testator bequeathes unto his companion Marina Ciarlo by title of legacy in full and absolute ownership the following immovable property which he purchased in virtue of a deed in my Records of the first day of March of the year two thousand and thirteen (1.3.2013) namely: (i) The maisonette at elevated groundfloor level, numbered eleven (11), in Triq is-Sieġħ, l-Ibraġġ, Swieqi; and, (ii) The lock-up garage without number and without name, situated in a garage complex underlying the said maisonette and underlying other adjoining maisonettes, which garage complex is accessible from an unnumbered entrance in Triq is-Sieġħ, l-Ibraġġ, Swieqi; being the third garage on the left as one enters the drive-in from the said street; which garage is shown bounded in red on the garage complex plan annexed to the deed of acquisition herein indicated; which maisonette and garage form part of a complex of buildings comprising six (6) maisonettes and thirteen (13) garages constructed upon plot number one (1) of the lands known as 'Ta' Aquavita'; and, (iii) the contents of the said maisonette and garage from the threshold inwards ('a limine intus'), excluding money, documents of title to money, precious metals, articles and stones, things that do not belong to the testator or that are only accidentally to be found in the said maisonette and garage; and excluding the items referred to hereunder in Article Four of this Will which items are being specifically bequeathed by the testator in favour of his children;

This legacy is being bequeathed by the testator to the legatee in full settlement and by way of set-off in full of any debts due by him to her both as existing at present and that may exist in the future;

The testator recommends that the legatee eventually bequeathes on her demise this same immovable property, including the moveables therein bequeathed to her in virtue of this article, to the children of the testator or (should the said property have been transferred by her during her life-time to third parties) then the remaining proceeds of sale which are still in her possession on the date of her demise;

The testator declares that the said legatee has plenty of her personal possessions in the said maisonette;

34. Jirrizulta illi Joseph Borg miet fl-24 ta’ Dicembru 2014.
35. Jirrizulta illi t-testment tal-21 ta’ Novembru 2014 ma ġiex ikkontestat u ma ttieħdu ebda proceduri sabiex il-validita tiegħu tiġi annullata u għalhekk għandu jitqies bħala validu għal kull effett fil-Liġi.
36. Jirrizulta illi permezz ta’ Ittra Uffiċjali datata 26 ta’ Jannar 2015, ir-rikorrenti interpellat lill-intervenuti fil-kawża, lkoll, dak iż-żmien, eredi universali ta’ Joseph Borg, sabiex jersqu għall-pubblikazzjoni tal-att notarili fejn formalment jimmettu lir-rikorrenti fil-pussess tal-legat illi l-mejjet Joseph Borg kien ħallielha, ossija l-maisonette bl-oġġetti ġewwa fiha għajr għal dak minnu eskluż u l-garage sottostanti, kif aħjar deskritti aktar ‘il fuq.
37. Jirrizulta illi l-eredi tal-mejjet Joseph Borg, ossija l-intervenuti fil-kawża, ossija Nikolai Borg, Miguel Borg u Sarah Borg, flok ma’ pprocedew kif rikjest mir-rikorrenti, permezz ta’ tlett noti separati pprezentati quddiem il-Qorti Ċivili (Sezzjoni Ġurisdizzjoni Volontarja), fil-21 ta’ April 2015, irrinunzjaw għall-eredita’ ta’ missierhom Joseph Borg filwaqt illi żammew il-jedd tagħhom għas-sehem riservat tal-beni skond l-Artikoli 614 sa 653 tal-Kap 16.
38. Jirrizulta illi eventwalment, fil-11 ta’ Ġunju 2015, ir-rikorrenti ipprocediet kontra l-eredita’ ġiacenti tal-mejjet Joseph Borg, sabiex l-att notarili ta’ immissjoni fil-pussess isehh.

Ikkunsidrat

39. Jirrizulta illi filwaqt li l-Kuratur Deputat għamel difiża ġenerika dettata minn nuqqas ta’ informazzjoni fil-pussess tiegħu, l-intervenuti fil-kawża, da parte tagħhom, qajjmu varji difiżi, kemm preliminari kif ukoll fil-meritu, illi jkun opportun illi jitqiesu.

Kontradittorjeta fil-proċeduri

40. Jirriżulta illi, fl-ewwel eċċezzjoni preliminari, l-intervenuti fil-kawża saħqu illi l-proċeduri odjerni kellhom jitqiesu bħala nulli għax, filwaqt li fil-proċeduri odjerni, r-rikorrenti pproċediet kontra Kuraturi Deputati għax l-eredita’ huwa battal, fil-proċeduri quddiem il-Qorti Ċivili, Sezzjoni Volontarja, mnedija mill-intervenuti fil-kawża, hija insistiet illi l-intervenuti fil-kawża ma kinux rrinunzjaw mill-wirt.
41. Il-Qorti tirrileva illi dwar x’għara fi proċeduri oħra, li ma humiex quddiem dina l-Qorti, u x’ difiżi w argumentazzjonijiet tressqu quddiem dawk il-proċeduri, dawna ma għandhom ebda relevanza għall-proċeduri odjerni, illi huma distinti w separati.
42. Għalhekk, l-ewwel eċċezzjoni preliminari ta’ nullita’ ta’ proċeduri abbażi ta’ kontradittorjeta’ ma tistax tiġi kkunsidrata favorevolment.

Hatra ta’ Kuraturi hija nulla

43. Jirriżulta illi, fit-tieni eċċezzjoni preliminari, illi l-proċeduri odjerni kellhom jitqiesu bħala nulli u bla effett stante illi l-Kuratur Deputat ma ġiex appuntat a tenur tal-Artikolu 903 et seq illi jirregola l-wirt battal.
44. Jirriżulta illi l-Kuraturi Deputati ġew appuntati b’digriet tal-1 ta’ Lulju 2015 (fol 22), wara talba tar-rikorrenti sabiex jiġi nominat kuratur deputat beix jirrappreżenta l-eredita’ giacenti tal-mejjet Joseph Borg illi saret fil-11 ta’ Ġunju 2015 (fol 25).
45. Jirriżulta wkoll, a kull buon fini, illi l-istess Kuraturi Deputati, Dr Simon Micallef Stafrace u l-PL Peter Sammut, ġew **ukoll** appuntati Kuraturi Deputati permezz ta’ digriet tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni Volontarja), datat 29 ta’ Ġunju 2016 (fol 450), fuq talba tal-intervenuti fil-kawża, wara illi tali talba kienet ġia ġiet ikkunsidrata u dwarha l-Qorti astjeniet milli tikkunsidra, fl-14 ta’ Lulju 2015.
46. Jirriżulta illi l-intervenuti fil-kawża jikkontendu illi, qabel ma bdiet il-proċeduri odjerni, r-rikorrenti kellha tipproċedi bil-hatra tal-Kuraturi Deputati a tenur tal-Artikolu 903 tal-Kap 16 u, kien biss wara illi huwa jagħmel inventarju tal-konsistenza tal-wirt, illi hija setgħet tagħmel il-proċeduri odjerni.
47. L-Artikolu 903 tal-Kap 16 jipprovdi dan li ġej:

Il-wirt, sakemm ma jkunx aċċettat, jitqies battal; u, fuq talba ta’ kull min ikollu interess, il-qorti, bla ħsara tad-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 886, tahtar kuratur, kif jingħad fil-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili.
48. Il-Qorti tosserva illi min imkien fil-Liġi ma jidher ikkontemplat il-proċess travaljat u fit-tul illi l-intervenuti fil-kawża qeghdin jikkontendu illi kellha tiġi adoperata qabel mal-kawża odjerna tinbeda.

49. Il-Qorti tirrileva illi ma hemm ebda dubju illi r-rikorrenti titqies bħala parti illi għandha interess, liema interess jidher redatt biċ-ċar fir-rikors promotur.
50. Il-Qorti tirrileva wkoll illi ma għandu jkun hemm ebda dubju wkoll illi, bil-proċeduri odjerni, hija wriet l-interess tagħha fl-eredita giacenti w għalhekk, adoperat il-proċedura stabbilita fl-Artikolu 903 u talbet sabiex jiġi maħtur Kuratur.
51. Il-Qorti tosserva wkoll illi, għalkemm l-intervenuti fil-kawża donnhom qed jallegaw illi, la darba d-digriet tal-1 ta' Lulju 2015 ma jordnax lill-Kuraturi Deputati sabiex jagħmlu l-inventarju, għalhekk tali digriet ma nharigħ a tenur tal-Artikolu 903, il-Qorti tosserva illi l-obbligu tal-inventarju tal-wirt johrog *ex lege*, u l-Qorti ma għandhiex bżonn terġa' tirrepeti, fid-digrieti tagħha, dak illi huwa ċarament stabbilit u ordnat fil-Liġi – ossija illi jagħmlu inventarju tal-wirt.
52. Il-Qorti tirrileva illi l-proċeduri stabbiliti fil-Liġi huwa hemm sabiex jassikuraw illi ssir ġustizzja bl-aktar mod effiċjenti u spedit, u għalhekk tali kongenturi legali ivvintati minn persuni legali interessati unikament sabiex itawwlu u jxekklu l-proċeduri fil-Qrati ma jistgħu qatt jiġu kkunsidrati favorevolment mill-Qrati, peress illi huma ta' ħsara u mhux ta' ġid għall-proċess ta' Ġustizzja.
53. Il-Liġi kienet tikkontempla dritt lir-rikorrenti illi titlob il-ħatra ta' Kuraturi Deputati, liema Kuraturi Deputati ġew maħtura, mhux darba imma darbtejn!
54. L-obbligu tal-Kuraturi Deputati sabiex jagħmlu inventarju tal-assi beda wara l-ewwel digriet tal-1 ta' Lulju 2015 u huwa obbligu fuq l-istess Kuraturi sabiex ikunu f'posizzjoni illi jgħarrfu x'kien hemm fil-wirt battal, u dana sabiex ikunu f'posizzjoni illi jikkunsidraw talbiet illi jistgħu jsiru kontra tali wirt, bħal dak fil-każ odjern tar-rikorrenti.
55. Il-Qorti tosserva illi ċertament tali obbligu fuq il-Kuraturi Deputati bl-ebda mod ma seta' qatt iċahhad lir-rikorrent milli tipproċedi bit-talba tagħha ta' immissjoni fil-pussess **qabel** ma l-Kuraturi Deputati jagħmlu l-inventarju tagħhom, a differenza ta' dak illi qed jinsistu dwaru l-intervenuti fil-kawża.
56. Jekk l-Kuraturi Deputati kienu f'posizzjoni illi jirredigju tali inventarju jew le hija irrilevanti għall-proċeduri odjerni.
57. Għalhekk, it-tieni eċċezzjoni preliminari ma tistqax titqies favorevolment.

Dritt ta' Sehem Riservat jiehu preċedenza fuq Legat

58. Jirrizulta illi, fil-meritu, l-intervenuti fil-kawża oġġezzjonaw għat-talba tal-immissjoni fil-pussess, stante illi saħqu illi qabel ma jiġi stabbilit x'kien hemm fl-assi tal-mejjet Joseph Borg u jiġi eventwalment stabbilit x'inhu s-sehem riservat li għandhom dritt għalih l-intervenuti fil-kawża, r-rikorrenti ma tistax tingħata l-legat stabbilit, peress illi hemm il-possibbiltà li, la darba jingħata tali legat lir-rikorrent

qabel ma jiġi kalkolat s-sehem riservat, fl-eredita’ giacenti ma jkunx għad fadal biżżejjed assi sabiex jagħmlu tajjeb għas-sehem dovut lilhom.

59. Jirrizulta wkoll illi l-intervjenuti fil-kawża joġġezzjonaw għall-immissjoni fil-pussess anke in vista tal-fatt illi hemm varji oġġetti fil-maisonette, fejn ir-rikorrent kienet tgħix flimkien ma’ missierhom, liema oġġetti ġew assenjati lilhom u għalhekk huwa tagħhom.
60. Jirrizulta illi, mill-banda l-oħra, ir-rikorrenti tikkontendi illi, filwaqt illi huwa minnu illi fil-fond meritu tal-kawża odjerna, hemm oġġetti illi ġew assenjati lill-intervjenuti fil-kawża, liema oġġetti hija ma hijiex qiegħda titlob illi jingħaddew lilha, hija tinsisti li l-assenjazzjoni ta’ legat hija indipendenti mill-jedd ta’ min qiegħed jiret il-porzjon riservat, peress illi, filwaqt li legatarju għandu dritt ta’ propjeta, il-werriet ta’ porzjon riservata għandu dritt ta’ kreditu kontra l-eredita.
61. Il-Qorti tibda billi tirrileva illi l-proċeduri odjerni huma biss ta’ **immissjoni fil-pussess ta’ legat mogħti lir-rikorrenti**, w dina l-Qorti imkien ma qatt giet mitluba sabiex tikkunsidra x’ inhu s-sehem riservat tal-intervenuti fil-kawża mill-wirt ta’ missierhom. Dana qiegħed jingħad sabiex tingħata l-perspettiva meħtieġa għal tali eċċezzjoni w il-validita’ o meno ta’ tali eċċezzjoni fir-rigward tat-talba li qiegħda tikkunsidra dina l-Qorti.
62. Dwar is-sehem riservat, li huwa prinċipju illi ddaħħal fil-Kodiċi Ċivili nostrana fis-sena 2004 flok il-prinċipju tal-legittima, il-Qorti tagħmel referenza għall-veduti espressi mill-Prim’ Awla tal-Qorti Ċivili, per Imħallef Zammit McKeon fil-kawża ‘*Carmel Grima et vs Saviour Grima et*’ fejn il-Qorti għamlet is-segwent i ezami għar-rigward tal-kunċett ta’ ‘*sehem riservat*’.

Il-liġi tagħna taqsam il-gid tad-decujus fi tnejn: dik il-parti li hija disponibbli u l-parti l-oħra li mhijiex. Il-parti mhux disponibbli tiġi matematikament kalkolata a bażi tal-Art 616 et seq tal-Kap 16 (ara “Cutajar vs Cutajar” – PA/DS – 3 ta’ Ottubru 2003). Għalhekk l-ewwel haġa li trid issir hija li jkun aċċertat jekk bid-dispożizzjoni ta’ legat, id-decujus ikunx eċċeda jew mar oltre l-parti disponibbli tal-patrimonju tiegħu. (ara “Wismayer vs Wismayer” – Prim’Awla tal-Qorti Ċivili – 22 ta’ Mejju 1950).

Skond l-Art 648 tal-Kap 16, sabiex tinħadem il-legittima (illum sehem riżervat) iridu jiżdiedu mal-assi eżistenti fil-mument tal-mewt id-donazzjonijiet li jkunu saru mit-testatur.

Il-Qorti tagħmel riferenza għan-noti tal-Prof. V. Caruana Galizia dwar is-Suċċessjoni paġ. 1021 fejn jgħid hekk :-

“Such addition is necessary because the portion of the deceased’s property was saved by law in favour of certain persons cannot be diminished by any disposition under a gratuitous title. The ‘legittima

portio’ is computed on the whole estate of the deceased, viz on the property which would have existed at the time of his death had he made no donations. The said addition is a fictitious one, a mere calculation which however may necessitate an actual addition for the purpose of the abatement, if it results that the donations made by the deceased exceed the disposable portion. Subject to addition is any property given on donation to any person whatsoever, including those to whom the legitima portio is due ... even if the testator has exempted any of the said persons from imputing the property received on donation to their rights. Equally immaterial is the cause of the donation, consequently to the deceased’s estate are added not only those made purely ‘animo donandi’ but also those made in remuneration for services, or out of gratitude ...”

Wara li daħal fis-seħħ l-Att XV tal-2012, l-Art 615 tal-Kap 16 ġie jaqra hekk :-

(1) Is-sehem rżervat huwa l-jedd fuq il-beni tal-mejjet riżervat mill-igi favur id-dixxendenti tal-mejjet u min mill-mara jew ir-raġel jibqa` ħaj.

(2) L-imsemmi jedd huwa kreditu tal-valur tas-sehem riżervat kontra l-beni tal-mejjet. Mgħaxijiet bir-rata stabbilita fl-Artikolu 1139 għandhom jiġu miżjuda ma` dak il-kreditu mid-data tal-ftuħ tas-suċċessjoni jekk is-sehem riżervat jintalab fi żmien sentejn minn dik id-data, jew mid-data tan-notifika ta` att ġudizzjarju jekk it-talba ssir wara li jkun għadda dak il-perjodu ta` sentejn :

Izda l-Qorti tista`, fejn iċ-ċirkostanzi tal-każ hekk jeħtieġu, tiddeċiedi li ma jingħatax imgħax jew tistabbilixxi rata ta` imgħax li tista` tkun inqas minn dik stipulata fl-Artikolu 1139.

Qabel daħal fis-seħħ l-Att XV tal-2012, ma kienx hemm il-proviso għas-subinċiż (2) li hemm illum.

63. Il-Qorti tosserva illi, abbażi tat-tgħalim kif fuq riprodott, il-fatt jekk l-intervenuti fil-kawża odjerna ser jiġux preġudikati b’mod irrimedjabbli jew le f’każ illi jseħħ il-leġitimazzjoni tal-atti, ma tirriżultax, stante illi l-intervenuti fil-kawża għandhom dritt ta’ kreditu kontra l-eredita’, a differenza tar-rikorrenti, illi għandha dritt ta’ propjeta’ kontra l-eredita, liema dritt tista’ tiġi lilha preġudikata f’każ illi dak kkontemplat mill-intervenuti fil-kawża fl-eċċezzjonijiet tagħhom.
64. Għaldaqstant, it-tielet u raba’ eċċezzjoni ma jimmeritawx illi jiġu milqugħa.
65. Dwar il-ħames eċċezzjoni, fejn l-intervenuti fil-kawża insistew illi hemm varji oġġetti illi ġew lilhom mħollija minn missierhom u li kienu għadhom jinsabu fil-propjeta illi giet imħollija b’legat lir-rikorrenti, r-rikorrenti stess aċċettat illi hemm

- varji oġġetti li ġew mgħoddija lill-intervenuti fil-kawża b’titolu ta’ prelegat li ma għandhomx jiġu inklużi fl-immissjoni tal-pussess tal-propjeta.
66. Għalhekk, l-eċċezzjoni kif redatta mill-intervenuti fil-kawża u aċċettata mir-rikorrenti stess, għandha tiġi aċċettata u milqugħa minn dina l-Qorti.
67. Dwar is-sitt eċċezzjoni, tali eċċezzjoni ġenerika qiegħda tiġi miċħuda stante illi ġie ppruvat illi t-talbiet attriċi huma fondati fil-fatt u fid-dritt.

Konkluzjoni:

Il-Qorti,

Wara illi rat l-atti kollha proċesswali, u rat is-sottomissjonijiet tal-abbli difensuri tal-partijiet;

Tgħaddi biex taqta’ u tiddeċiedi l-vertenza billi:

Tilqa’ l-hames eċċezzjoni tal-intervenuti fil-kawża filwaqt illi:

Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha l-oħra tal-intervenuti fil-kawża u;

Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha tal-Kuraturi Deputati, u għalhekk;

Tilqa’ t-talbiet tar-rikorrenti, u għalhekk;

Tordna illi r-rikorrenti Marina Ciarlo’ tiġi immessa fil-pussess tal-legat lilha mħollija permezz tat-testment ta’ Joseph Borg datat 21 ta’ Novembru 2014 fl-atti tan-Nutar Dr. John Gambin, tal-maisonette bin-numru ħdax (11) ġewwa Triq is-Sieġħ, Ibraġġ, Swieqi u l-kontenut ta’ l-imsemmi maisonette, kif ukoll tal-lock up garage, ilkoll deskritti fit-Tielet Artikolu ta’ l-istess testment tal-21 ta’ Novembru 2014, għal kull fini u effett tal-Liġi, u tikkundanna konsegwentement lill-intimati sabiex jimmittuha fil-pussess ta’ l-istess legat.

Tiddikjara illi l-affarijiet indikati bhala “*money, documents of title to money, precious metals, articles and stones, things that do not belong to the testator or that are only accidentally to be found in the said maisonette and garage*” fit-Tielet Artikolu tat-testment fuq imsemmi kif ukoll l-affarijiet kollha indikati fir-Raba’ Artikolu tat-testment ma għandhomx jitqiesu bhala propjeta li qed tiġi trasferita lir-rikorrenti bl-att pubbliku illi ser jiġi pubblikat;

Tahtar lin-Nutar Robert John Muscat sabiex jippubblika l-att pubbliku meħtieġ għall-immissjoni formali tar-rikorrenti fil-pussess tal-legat lilha mħollija kif fuq premess u sabiex jagħmel dawk l-atti kollha li huma neċessarji, inċidentali, anċillari u / jew konsegwenzjali għal dan il-ġhan;

Tordna illi l-att pubbliku meħtiegħ għall-immissjoni formali tar-rikorrenti fil-pussess tal-legat lilha mħollija kif fuq premiss għandu jsir sa **mhux aktar tard minn tlett xhur mid-data tas-sentenza**, liema att pubbliku għandu jsir għewwa l-uffiċini tan-Nutar Robert John Muscat jew post ieħor illi jidhirlu opportun in-Nutar Robert John Muscat.

Tordna lill-Kuraturi Deputati biex jidhru fid-data ħin u lok stabbilit minn-Nutar Pubbliku fuq imsemmi, sabiex il-kuntratt finali jiġi pubblikat.

L-ispejjeż tal-proċeduri odjerni għandhom ikunu kollha a kariku tal-intervenuti fil-kawża.

Francesco Depasquale LL.D. LL.M. (IMLI)
Imhallef

Rita Sciberras
Deputat Registratur